

A Szindbád c. filmben
Majmunka
Latinovits Zoltánnal

Ám, hogy rögtön megtagadjuk szubjektíven rögtönzött mentségünket – amiért a „filmes Dajkát” és vele a magyar film- és televízióművészet egy izgalmasan nivós évtizedét csak így „pergettük le” –, egy filmnél lehetetlen meg nem állnunk, Krúdyval szólván, „darabidőre”. A filmművészet nyilvánvalóan nem gátfutás vagy lóverseny, nem mondható tehát, hogy feltétlenül a *Szindbád* volt a hetvenes évek magyar filmgyártásának legkimagaslóbb alkotása. Huszárik Zoltán életművének e remeke nem választható el magyar – és nem magyar – kortársi kollégái legkiválóbb alkotásaitól. De Dajka Margitról még címszavakban sem lehet szólni, ha nem próbáljuk erőtlen fogalmainkkal legalább megközelíteni azt a Majmunkát, akit ő ezen a filmen megteremtett. Kezdjük talán azzal, hogy Krúdy Gyula mindig is kedves írója volt – egyszer azt mondta, hogy szeretett volna közelebről is megismerkedni vele, de talán szerencse is, hogy ezt elmulasztotta, mert félt volna tőle. S a Krúdy-oeuvre-ön belül is elsősorban a novellák ejtették meg már a fiatal színésznő szívét, a mesteri Krúdy-novellák, amelyekből – mesteri filmesek kezén – jobb, költőibb filmek készülhetnek, mint bármilyen jó regényből vagy különösen színműből. A novella – éppen az olyanok, mint a *Szindbád*-történetek – nem köti gúzsba a filmalkotókat: szárnyakat ad, adhat fantáziájuknak. És Dajka már számtalanszor bebizonyította, hogy képzelőereje egyenesen fantasztikus. Nem volt nehéz beleélnie magát abba, hogy ő *Szindbád* egyik menyasszonya és – egyik – anyja. „*Szindbád*” pedig nem egyszerűen Latinovits Zoltán volt akkor számára, hanem Krúdy Gyula és Huszárik Zoltán is.

Latinovitsot még a *Tóték* idejéből – valószínű azonban, hogy még előbből – ismerte és szerette. Harcolt is érte, már amennyire a zsenialitás és hóbort erővonalaiban élő

„színészkirály” megengedte valakinek is, hogy valóban harcoljon érte. Dajka Margitot Latinovits Zoltán különösen szerette – megérezte, hogy ez a nagy színésznő az életben is támasz és anya, akinek húslevese a valóságban és jelképesen is a szeretet itala. Éppen ezért – mivel féltette – nem engedhette lőtávolba az igazságot néha igazságtalan módszerekkel kereső csatáihoz. Úgy képzeljük, hogy ebben az esetben Dajka Margit és Latinovits Zoltán valóságos kapcsolatának – az egyik részről az aggódó, anyai szeretetnek, a másiktól annak elfogadása, ugyanakkor a teljes feltárulkozás kedélyes-szívélyes elhárításának – előzetes része lehetett abban, hogy egy katartikus film számunkra legpoétikusabb jelenetsora – Majmunka, amint szíve vérével, húslevessel táplálja a tartózkodóan mosolygó Szindbádot – megszülethetett. Kettősük olyan – úgy tetszik –, mint a drágakő és foglalata. (Amelyben Dajka is, Latinovits is egyaránt kő és foglalat.)

•